

Innst. O. nr. 74

(1999-2000)

Innstilling fra næringskomiteen om lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen

Ot.prp. nr. 32 (1999-2000)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Forslag om lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen skal bidra til å øke næringens forskningsengasjement. Loven skal gi hjemmel til å kreve inn en avgift på eksportverdien av fisk, fiskeprodukter og industrielt bearbejdede produkter som har basis i marine råvarer for å oppnå dette formålet. Departementet vektlegger at FoU-avgiften bør være obligatorisk og hjemlet i lov. Dette sikrer at FoU-virksomheten kommer hele næringen til gode.

Sentrale organisasjoner i næringen har ønsket å organisere og prioritere FoU med sterkere utgangspunkt i næringens egne definerte behov og interesser. Næringens lave finansiering av FoU skyldes i første rekke næringsstrukturen med mange små og mellomstore enheter med begrensede forutsetninger for å drive FoU i egen regi.

Forslag om innføring av en generell avgift til forskning og utvikling (FoU-avgift) ble tatt opp i St.meld. nr. 51 (1997-1998) Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring (Perspektivmeldingen). Ved behandlingen av meldingen i Stortinget, jf. Innst. S. nr. 53 (1998-1999), stilte et flertall i næringskomiteen seg positiv til at det innføres en egen FoU-avgift som næringen i samråd med NFR forvalter. Flertallet understreket at denne avgiften ikke må komme i stedet for offentlig satsing på marin forskning.

Ved behandlingen av St.meld. nr. 39 (1999-2000) Forskning for fremtiden understreket kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, jf. Innst. S. nr. 110 (1999-2000), at en slik avgift skal brukes til forsknings- og utviklingsarbeid som har direkte tilknytning til næringen, og at midlene fra FoU-avgiften skal disponeres av næringen selv.

Midler som er innkrevd gjennom FoU-avgiften vil være offentlige midler i henhold til internasjonalt statsstøtteregulverk, bl.a. EUs regelverk. Dette betyr at midlene ikke kan benyttes som næringens private

egenandel i brukerstyrte prosjekter hvor resultatene forbeholdes de enkelte deltakende foretak.

I forslaget til odelstingsproposisjon er det lagt vekt på at midlene skal forvaltes av et styre med bred forankring i næringen og i de sentrale næringsorganisasjonene. Fiskeridepartementet foreslår oppnevnt et styre på 7 medlemmer med varamedlemmer. Styreleder og nestleder utpekes av departementet blant styrets medlemmer. Styrets beslutninger baseres på konsensus. Dersom det ikke oppnås slik enighet, skal saken forelegges Fiskeridepartementet for endelig avgjørelse. Fiskeridepartementet er ansvarlig for ordningen med FoU-avgift, og styret vil derfor være et offentlig organ. Styret skal kanalisere avgiftsmidlene gjennom etablerte systemer som Norges forskningsråd og Statens nærings- og distriktsutviklingsfond og ikke bevilge midler til enkeltprosjekter.

For å ivareta overordnet samordning av den samlede marine FoU-innsatsen legger departementet til grunn at det blir etablert en avtale mellom styret og Norges forskningsråd. Avtalen skal sikre løpende kontakt om strategiarbeid, arbeidsdeling og samordning av FoU-virksomheten.

To alternative modeller for innkreving av forskningsavgiften er vurdert: Innkreving av hele avgiften på eksportleddet, og en kombinert modell med innkreving fra laksenæringen på eksportleddet, og en delt løsning i den fangstbaserte delen av næringen mellom eksportleddet og førstehånd.

Departementet går inn for innkreving av hele avgiften på eksportleddet. Det legges da hovedvekt på å få et enhetlig og enkelt innkrevingssystem, og på at midlene er felles for hele næringen. Det anbefales en årlig ramme for ordningen på ca. 75 mill. kroner. Dette tilsvarer i underkant av 3 promille av eksportverdien av fisk og fiskevarer for 1998. Det er forutsatt at FoU-avgiften holdes utenfor statsbudsjettet. Administrasjonskostnadene for ordningen med FoU-avgift

dekkes innenfor ordningens økonomiske rammer. Innkreving av FoU-avgiften bør samordnes med innkreving av fiskeeksportavgiften, som innkreves av tolletaten, og organiseres på en slik måte at dette ikke skaper nevneverdig merarbeid.

Departementet går inn for å holde sildemelsektoren utenfor ordningen med FoU-avgift nå.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Erling Brandsnes, Gunnar Breimo, Mimmi Bæivi, Karin Kjølmoen, Kjell Opseth og Rita Tveiten, frå Framstegspartiet, Øystein Hedstrøm og Terje Knudsen, frå Kristeleg Folkeparti, Randi Karlstrøm og Jon Lilletun, frå Høgre, Ansgar Gabrielsen og Ivar Kristiansen, frå Senterpartiet, leiaren Morten Lund, og frå Venstre, Leif Helge Kongshaug, viser til at solid forskingsinnsats er ein av berebjelkane for den norske oppdrettssuksessen. Når det gjeld forskning innan tradisjonelt fiske er Noreg ein pionernasjon med forskingsinnsats som er internasjonalt anerkjent. Komiteen meiner det må leggjast vekt på at næringa får framifrå forskning for pengane utan omsyn til kven som leverer dei. Komiteen viser til handsaminga av St.meld. nr. 51 (1997-98) Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring og Innst. S. nr. 93 (1998-1999) der det heiter at «det må vera ein målsetnad at Noreg skal vera verdas fremste fiskerinasjon, der me ligg fremst i utvikling av ei berekraftig ressursforvaltning, og der me ligg fremst i utvikling av fangstteknologi, havbruk og industriell utvikling», samt til St.meld. nr. 39 (1998-1999) Forsking ved et tidsskille og Innst. S. nr. 110 (1999-2000), der marin forskning er peika ut som eit av fire satsingsområder.

Komiteen er kjent med at fiskeri- og havbruksnæringa sitt samla engasjement innan forskning og utvikling har vore heller smålåte, sjølv om det finst heiderlege unnatak.

Komiteen er nøgd med at næringa no heilhjarta støttar opp om ei FoU-avgift av generisk karakter. Komiteen vil understreka at denne nye avgifta ikkje skal erstatta verken den offentlege eller den næringsbaserte innsatsen på området. Komiteen ser svært positivt på denne satsinga og er kjend med at forskingsoppgåvene er mange og omfattande, særleg med tanke på at det ligg eit stort arbeid framfor oss med å identifisera og utløysa potensialet inna næringa. Oppgåvene strekkjer seg frå det ukjente til det velkjende, frå nye områder som bioprospektering til ferdige produkt som kunden vil ha og vil betala for. Kort sagt alt som finst frå «Bunn til munn», herunder også tiltak for å forbedra næringa si miljøtilpassing.

Komiteen sitt fleirtal, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet og Høgre, meiner avgiftsnivået skal starta på 3 promille av eksportverdien og fleirtalet rår til at staten yter ein tilsvarande sum til ordninga som den inntekta av avgifta gjer seg til.

Komiteen har grunn til å tru at behovet for næringsretta forskning inna fiskeri- og havbruksnæringa vil syna at den samla avgiftssummen kan nyttast til gode og heilt naudsynte oppgåver som næringa sjølv står bak.

Komiteen meiner det er naturleg at sekretariatet vert knytt tett opp til Norges forskningsråd (NFR) ettersom det er føresetnaden at det skal vera løpande kontakt om strategiarbeid, arbeidsdeling og samordning av FoU-innsatsen mellom styret for ordninga og NFR. Komiteen meiner det må leggjast tilrette for ei kostnadseffektiv administrering av ordninga.

Komiteen sluttar seg til departementet sitt framlegg om oppretting av styre og organisering av arbeidet.

Komiteen sitt fleirtal, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet og Høgre, har elles ingen merknader til framlegget frå departementet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til uttalelser fra en samlet fiskerinæring, som anbefaler at avgiften starter på 2 promille av eksportverdien, og slutter seg til næringens synspunkt. Det er næringen selv som har tatt initiativet til FoU-avgiften, og disse medlemmer mener derfor det er naturlig at næringen også får avgjørende innflytelse på nivået på avgiften. Disse medlemmene mener for øvrig at maritim forskning i fremtiden må få en langt større oppmerksomhet og sterkere prioritering fra statens side. Disse medlemmer mener ordningen bør evalueres etter at den har virket en tid bl.a. for å vurdere størrelsen på avgiften, sammensetningen og organiseringen av styret og innkrevingsmodellen.

Disse medlemmer er enige i at kunnskap som erverves gjennom brukerstyrte programmer i størst mulig grad også må tilfalle samfunnet og næringen som helhet. Det er derfor viktig at offentlige institusjoner som Norges forskningsråd og SND, men også private forsknings- og utviklingsinstitusjoner deltar i de brukerstyrte programmene.

Disse medlemmer mener det proposisjonen omtaler som alternativ B, bør velges som innkrevingsmodell. En kombinert modell med innkreving fra laksenæringen på eksportleddet og en delt løsning i den fangstbaserte delen av næringen mellom eksportleddet (relatert til industri/market) og førstehåndsomsetningen (relatert til fangst) vil etter disse medlemmers oppfatning kunne bidra til å gi FoU-avgiften en større legitimitet i alle ledd i fiskerinæringen.

Disse medlemmer fremsetter følgende forslag:

«§ 2 Avgift skal lyde:

Departementet kan fastsette forskrift om at det skal betales en avgift av omsetningsverdien ved førstehåndsomsetning og av verdien av eksport av fisk og fiskevarer eller andre marine ressurser, samt varer hvor marine ressurser utgjør en vesentlig del.

Departementet gir nærmere bestemmelser om avgiften, herunder plikten til å svare avgift, størrelsen på avgiften, beregning av avgiften, innkreving av avgiften og anvendelse av avgiftsmidlene. Departementet kan fastsette ulik avgiftssats på førstehånds- og eksportleddet.

Skyldig avgift er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 4 Opplysningsplikt skal lyde:

Aktører i førstehåndsomsetningen og eksportører av avgiftsbelagte produkter, plikter å gi de opplysninger som er nødvendige for at forvaltningen skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.»

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

§ 2 Avgift skal lyde:

Departementet kan fastsette forskrift om at det skal betales en avgift av omsetningsverdien ved førstehåndsomsetning og av verdien av eksport av fisk og fiskevarer eller andre marine ressurser, samt varer hvor marine ressurser utgjør en vesentlig del.

Departementet gir nærmere bestemmelser om avgiften, herunder plikten til å svare avgift, størrelsen på avgiften, beregning av avgiften, innkreving av avgiften og anvendelse av avgiftsmidlene. Departementet kan fastsette ulik avgiftssats på førstehånds- og eksportleddet.

Skyldig avgift er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 4 Opplysningsplikt skal lyde:

Aktører i førstehåndsomsetningen og eksportører av avgiftsbelagte produkter, plikter å gi de opplysninger som er nødvendige for at forvaltningen skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen

§ 1 Formål

Formålet med loven er å styrke finansieringen av forskning og utvikling (FoU), for å legge til rette for økt verdiskaping, miljøtilpasning, omstilling og nyskaping i fiskeri- og havbruksnæringen.

§ 2 Avgift

Departementet kan gi forskrift om at den som eksporterer fisk og fiskevarer eller andre marine ressurser, samt varer hvor marine ressurser utgjør en vesentlig del, skal betale en avgift beregnet av verdien ved eksport.

Departementet gir nærmere bestemmelser om avgiften, herunder om plikten til å svare avgift, størrelsen på avgiften, beregning av avgiften, innkreving av avgiften og anvendelse av avgiftsmidlene.

Skyldig avgift er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 3 Styret

Avgiftsmidlene forvaltes av et styre oppnevnt av departementet. Styret skal utføre de oppgaver som er fastsatt i eller i medhold av loven.

Beslutninger fattet av styret må være enstemmige. Dersom slik enstemmighet ikke oppnås, skal saken legges frem for departementet til endelig avgjørelse.

Utgifter til forvaltning og administrasjon av ordningen dekkes av avgiftsmidlene.

§ 4 Opplysningsplikt

Den som eksporterer varer som omfattes av loven plikter å gi de opplysninger som er nødvendige for at forvaltningen skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.

§ 5 Forskrifter

Departementet kan gi nærmere forskrifter til utfylling og gjennomføring av loven, herunder bestemmelser om saksbehandling, opplysningsplikt og om styret.

§ 6 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i næringskomiteen, den 25. mai 2000

Morten Lund
leder

Rita Tveiten
ordfører

Kjell Opseth
sekretær